

KRIVOTVORENJE AUTENTIČNE VJERE

Mile Babić

Najprije ću naslov ovog tematskog bloka malo precizirati. Predmet je ovog razgovora *religija i politika*. Religija i politika određuju povijest Europe, osobito Zapadne Europe. U Rimskom Carstvu je religija bila državna stvar. Rimsko je Carstvo sve do 313. godine poslije Krista, imalo svoju državnu religiju, i ta državna religija zvala se rimska religija. Rimsko je Carstvo progonilo kršćanstvo sve do 313. godine, sve dakle do pojave cara Konstantina. Već u 4. stoljeću, oko 391. godine, kršćanstvo postaje državna religija. I ostat će državna religija sve do Francuske revolucije 1789. godine i sve do Američke revolucije 1776. godine.

Čim je došlo do jače pluralizacije unutar samog kršćanstva u 16. stoljeću, čim su se kršćani u istoj državi podijelili na katolike i protestante, došlo je do vjerskih ratova u Europi, do 100. godišnjeg i 30. godišnjeg rata između dviju kršćanskih konfesija, između katolicizma i protestantizma. **Mir se mogao uspostaviti jedino tako što se religija odvojila od države, od politike, što se emancipirala od države, i tako što se država emancipirala od religije. Emancipaciju države od religije i emancipaciju religije od države smatramo danas najvećim dostignućem u povijesti Zapadne Europe. Država se tada ograničava samo na ono što je zajedničko svim ljudima, svim građanima.** Svaki čovjek ima svoje ljudsko dostojanstvo, a država štiti ljudsko dostojanstvo svakog čovjeka bez obzira na to kojoj religiji, naciji, rasi, spolu itd. taj čovjek pripada, jednostavno kažemo, država štiti ljudska prava svakog čovjeka, svakog građanina.

Odvajanjem države od religije događa se još jedna velika promjena, do danas najveća promjena, koja se sastoji u podjeli države na državu i društvo. Sve od Francuske revolucije sav se politički život odvijao u državi, i religija je bila unutar države, a nakon Francuske revolucije politički se život odvija u državi i društvu. Država se brine za ono što je zajedničko svim građanima, svim ljudima, to je dostojanstvo svakog čovjeka, a u društvu svaki čovjek i svako udruženje, tako i religija, može se brinuti za svoja posebna prava i posebne interese. **U društvo spadaju religije, nacije, kulture itd., ono po čemu se razlikujemo, a na državu pada ono što nam je zajedničko.**

Kada je religija bila državna, onda je ona bila u službi određene države, određene politike, tada je religija bila politizirana, bila je politički instrumentalizirana. **Postoje razne instrumentalizacije religije, najopasnija je ipak politička instrumentalizacija religije.** Kada je religija bila državna, onda je politika bila *konfesionalizirana*, bolje je reći konfesionalizirana, nego klerikalizirana. To je preciznije.

Sada se vraćamo u BiH. Rekli smo da su dvije stvari vrhunac europskih političkih dostignuća. To je odvajanje religije od politike, tj. od države, i podjela politike, podjela države na državu i društvo. Cilj te pluralizacije političkog života u Europi jest *slobodna religija u slobodnoj državi*. **Danas se u BiH ljudi pokušavaju vratiti na stari model, na staru paradigmu, vratiti se u vrijeme prije Francuske revolucije.** Danas kod nas religija postaje *politizirana* i postaje *nacionalizirana*. To su dvije opasne instrumentalizacije religije. Danas kod nas u BiH politika postaje konfesionalizirana i nacionalizirana. To su dvije opasne instrumentalizacije politike.

Te instrumentalizacije religije i politike su toliko očite u BiH, jer ih svaki stranac s kojim sam razgovarao primijeti. O tome je pisao moj prijatelj Dževad Karahasan. On kaže da je sada u BiH prava pomutnja diskursa, i to babilonska pomutnja diskursa, tj. jezika. **Vjerski službenici počinju govoriti kao političari i nacionalni ideolozi, a političari govore kao zastupnici svoje konfesije.**

Konfesije i nacije ne spadaju u državu, nego u društvo. Oslobođene su dakle od služenja svakodnevnoj politici. To je garant njihove slobode. Svaki političar u BiH treba se boriti za ljudsko dostojanstvo, tj. za ljudska prava svakog čovjeka u BiH. To je zadaća politike, tj. naše države. **Konfesije i nacije spadaju u**

društvo, a ne u državu, u društvu se trebamo boriti za prava svojih nacija, konfesija, kultura, itd. Da bi bilo jasnije: kada bi u BiH postojala samo jedna nacija, i tada bi država brigu za naciju trebala pripustiti društvu, jer se država mora brinuti za ljudsko dostojanstvo svakog čovjeka i u jednonacionalnoj državi. Da bi bilo još jasnije. Država se mora brinuti za slobodu čovjeka pojedinca, za slobodu građanina, za oslobođenje čovjeka pojedinca od *robovanja nacionalnom kolektivizmu*. I kad bi država bila jednonacionalna, ona bi se morala brinuti za slobodu čovjeka pojedinca, za oslobođenje građanina od robovanja nacionalnom kolektivizmu i bilo kojem kolektivizmu. **Kolektivizam je najveća rana, rak-rana bosanskohercegovačke države i društva. Nitko nema pravo na ovoj zemlji svoditi živog čovjeka, slobodnog pojedinca, jedinstvenu ljudsku osobu, na pukog člana nacionalnog kolektiva ili na pukog člana religijskog kolektiva ili bilo kojeg kolektiva. Kolektivizam je negacija slobode čovjeka pojedinca, negacija istinske religije, politike i morala.**

Mi smo tijekom svoje povijesti u BiH imali stalno neki kolektivizam. Imali smo najopasnije dvije kolektivističke ideologije, to su komunizam i nacionalizam. I komunizam i nacionalizam negiraju slobodu čovjeka pojedinca, slobodu građanina, svodile su živog čovjeka pojedinca na pukog člana kolektiva. Čovjek pojedinac je nesvediv na bilo koga ili na bilo što. Najporaznija je stvar to što je taj kolektivizam proizveo kolektivnu mržnju u BiH. Ta kolektivna mržnja vodi u razaranje svega i u samorazaranje.

Na kraju treba reći da postoji razlika između religije i vjere. Religija je radi vjere, treba služiti vjeri. Bit religije je da svjedoči vjeru i povjerenje u Boga i da svjedoči ljubav prema Bogu, i istodobno da svjedoči povjerenje u druge ljude, za nas katolike u BiH to znači da svjedoči povjerenje u muslimane, pravoslavce, židove, ateiste i dr., i da svjedoči ljubav prema svim Božjim stvorenjima.

Budući da religija ne postoji u zrakopraznom prostoru, nego je uvijek socio-kulturno posredovana, mene zanima religija kao socio-kulturna pojava, zanima me kako religija funkcionira u određenom društvu i kulturi. Religija kao socio-kulturna pojava se tijekom povijesti često udaljavala od svoje vlastite biti i čak je ponekad nijekala svoju vlastitu bit. **Kad god je religija tijekom povijesti apsolutizirala samu sebe, onda je ona izravno negirala svoju bit i bila je najveći poricatelj Boga na ovome svijetu.**

Kad god je religija prestala svjedočiti da postoji samo jedan Bog i da je jedino Bog apsolutan, tada je ona izdavala svoju bit. Kad god je religija zaboravila na Božju apsolutnost, pa tu apsolutnost pripisivala sebi, ona je tada nijekala svoju bit i bila je u izravnom proturječju sa svojom vlastitom biti.

Religija poriče svoju bit onda kada je *politizirana*, onda kada je pretvorena u funkciju politike, u funkciju države, onda kada je *nacionalizirana*, onda kada je pretvorena u funkciju nacije, onda kada je *komercijalizirana*, onda kada je pretvorena u funkciju ekonomskog rasta i ekonomske moći itd. Krivci za instrumentaliziranje religije nalaze se unutar religije i izvan religije. Ipak se glavni krivci nalaze unutar religije, jer su za instrumentaliziranje religije najodgovorniji članovi religije, a osobito oni koji su nosioci najvažnijih službi unutar religije.

Veliki protestantski teolog Karl Barth, kada je vidio kako je religija u vrijeme pojave modernih političkih ideologija, kao što su nacionalizam i komunizam, zakazala, svaku je religiju proglasio ideologijom. Religija postaje ideologijom onda kada služi partikularnim zemaljskim interesima, onda kada ne služi Bogu i čovjekovu spasenju, onda kada ne svjedoči ljubav prema Bogu i prema svim Božjim stvorenjima. U tom smislu Karl Barth je tvrdio da kršćanstvo nije religija, nego vjera, jer je doživio da je kršćanstvo kao religija bilo izraz čovjekove volje za moć, izraz čovjekova samoobožavanja, čovjekova samo-apsolutiziranja. Religija kao ideologija bila je protiv Boga i protiv čovjeka. Poricala je Božju slobodu i čovjekovu slobodu, drukčije rečeno, bila je totalitarna, ona je utemeljivala i širila totalitarizam.